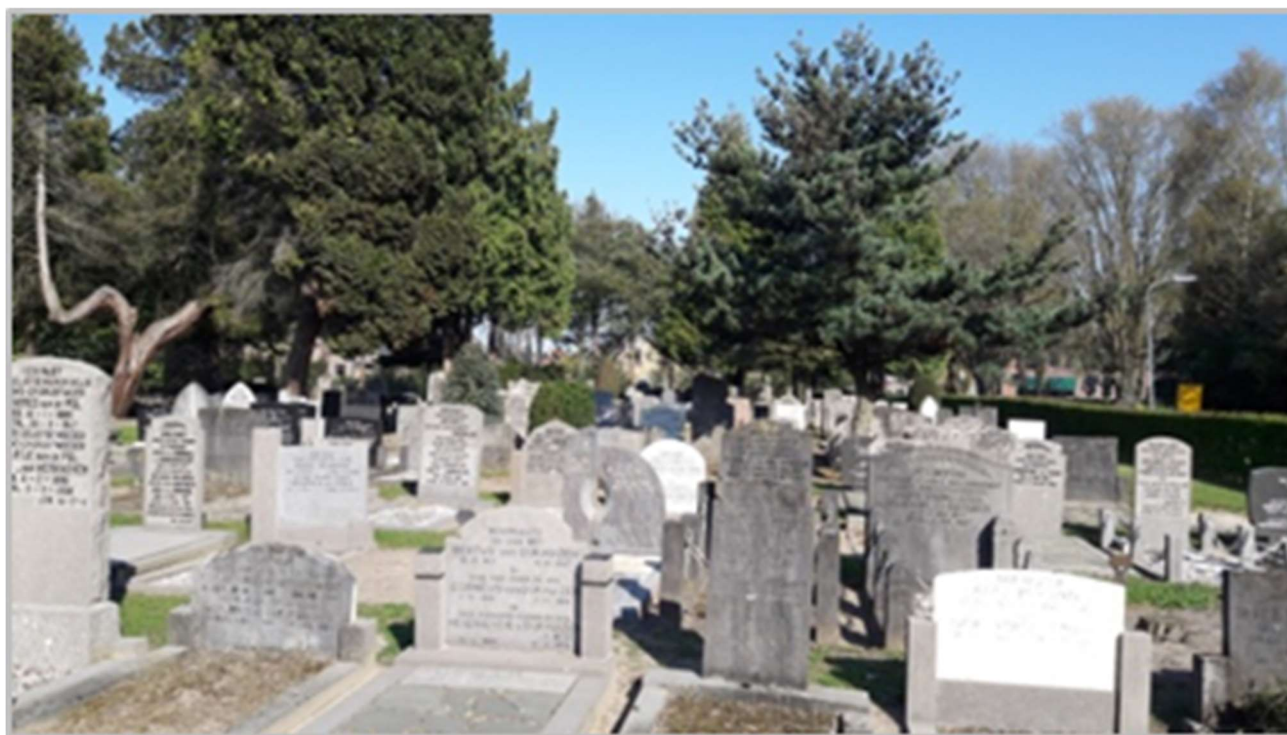

Plan van aanpak Onderhoudsrecht graven onbepaalde tijd

Gemeente Nijkerk, september 2021

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	4
1.1.	Aanleiding.	4
1.2.	Reikwijdte van dit document.	4
2.	De afspraken.....	5
2.1.	Grafrecht voor onbepaalde tijd of eeuwigdurend.	5
2.2.	Bepalingen begraafrecht.	5
2.3.	Geschiedenis van de verordeningen van de gemeentelijke begraafplaatsen.....	6
2.4.	Afspraken over het onderhoud.	7
2.5.	Beschouwing.....	7
3.	Juridische haalbaarheid.....	9
4.	Proces en financiële haalbaarheid.....	11
4.1.	Aandacht voor de persoonlijke situatie centraal.....	11
4.2.	Financiële haalbaarheid.	12
4.3.	Afweging.	13
5.	Stel dat..., en dan?.....	14

Bijlagen:

1. Archief verordeningen.

1. Inleiding

1.1. Aanleiding.

In de periode tussen 1828 en 1975 zijn er in de gemeente Nijkerk grafrechten uitgegeven voor onbepaalde tijd. In totaal gaat het om ongeveer 2.700 graven op de begraafplaatsen Nijkerk, Nijkerkerveen en Hoevelaken. Rechthebbenden betaalden in deze tijd niet mee aan het onderhoud van de algemene voorzieningen van de begraafplaats. Daarnaast zijn de huidige voorzieningen en het bijbehorende onderhoud niet meer vergelijkbaar met destijds. Dit zijn voor de gemeente redenen om te onderzoeken of we deze rechthebbenden kunnen verplichten om mee te betalen aan het onderhoud van de huidige begraafplaats.

Tijdens een consulterende bijeenkomst hebben we de raadscommissie gevraagd hoe zij denken over het voorstel om rechthebbenden van graven waarmee we in het verleden een graftermijn van onbepaalde tijd hebben afgesproken, te verplichten om mee te betalen aan het onderhoud van de algemene voorzieningen op de begraafplaats. Tijdens deze bijeenkomst heeft de raadscommissie gevraagd om de volgende thema's nader uit te werken:

- De raadscommissie vindt het belangrijk om een zorgvuldig contact te houden met rechthebbenden en vraagt om hen te betrekken bij de voorbereiding.
- De raadscommissie is benieuwd naar de financiële en juridische haalbaarheid van dit voorstel.

Deze aandachtspunten zijn in dit plan uitgewerkt.

1.2. Reikwijdte van dit document.

We merken op dat de termen voor grafrechten “ voor onbepaalde tijd” en “eeuwigdurend” regelmatig door elkaar gebruikt worden. Dit is reden om in hoofdstuk 2 te starten met een toelichting op deze begrippen. Vervolgens gaan we nader in op de afspraken die met rechthebbenden zijn gemaakt. Onder andere beschrijven we relevante wetgeving en voorwaarden die in verordeningen zijn vastgelegd.

In hoofdstuk 3 omschrijven we de juridische haalbaarheid van het voornemen om de rechthebbenden die tot nu nog niet meebetaalden aan het onderhoud van de algemene voorzieningen te verplichten om dat wel te doen.

We begrijpen dat het herdenken van een overledene een persoonlijke aangelegenheid is. De gemeente Nijkerk vindt daarom een zorgvuldig proces met rechthebbenden belangrijk. In hoofdstuk 4 geven we inzicht het proces dat we doorlopen en de financiële haalbaarheid van het voorstel.

We begrijpen dat dit onderwerp vragen oproept. Daarom geven we in hoofdstuk 5 antwoorden op vragen die veel voorkomen.

2. De afspraken

In dit hoofdstuk omschrijven we de afspraken die we hebben gemaakt met rechthebbenden van graven die voor onbepaalde tijd zijn uitgegeven. Deze zijn vastgelegd in wetgeving, verordeningen of overeenkomsten (zogenaamde grafakten).

2.1. Grafrecht voor onbepaalde tijd of eeuwigdurend.

In gesprekken worden de termen onbepaalde tijd en eeuwigdurend grafrecht vaak door elkaar gebruikt. Hierbij kan eeuwigdurend gedefinieerd worden als: “voor altijd”, en voor onbepaalde tijd “zonder vooraf bepaalde einddatum”. In beide situaties kunnen er, ten tijde van de uitgifte, voorwaarden afgesproken zijn. Deze zijn bijvoorbeeld genoemd in wetgeving, een verordening of grafakten. In de gemeente Nijkerk gebruiken we de term “voor onbepaalde tijd”. Dit leiden we onder andere af uit teksten die in de verordeningen zijn opgenomen. In kader 1 is hiervan een voorbeeld omschreven.

Kader 1: voorbeeld tekst verordening.

“Het uitsluitend recht om in een bepaald graf te doen begraven wordt voor onbepaalden tijd of zoo lang de begraafplaats niet volgens artikel 24 der wet van 10 april 1869 gesloten wordt verklaard, op daartoe door burgemeester en wethouders aangewezen of nader aan te wijzen gedeelten van de gemeentebegraafplaats, na gedane aanvraag, door burgemeester en wethouders schriftelijk verleend ter grootte en tegen betaling van het recht bij de verordening op de heffing van het begrafenisrecht omschreven.”

Bron: Verordening op het begraven op de gemeentebegraafplaats te Nijkerk 1906, artikel 3.

2.2. Bepalingen begraafrecht.

In de periode 1828 – 1975 bestond er nog geen Wet op de lijkbezorging (Wlb), zoals we deze nu kennen. Tot 1991 was de wet “Tot vaststelling van bepalingen betreffende het begraven van lijken, de begraafplaatsen en de begrafenisregten (o.a. 1869)” van toepassing. In deze wet is opgenomen dat voor het stichten van grafmonumenten en grafkelders, aanleg, aanplanting van graftuinen, plaatsing en onderhoud van deze voorwerpen betaling kan worden gevorderd (zie ook artikel 21 en 30 van deze wet). In artikel 31 staat beschreven dat het begrafenisrecht niet hoger mag zijn dan nodig is ter voldoening van de kosten van de aanleg, het onderhoud van de begraafplaats, en de bezoldering van doodgravers opzichters en andere ambtenaren.

In 1991 is de begraafwet van 1869 ingetrokken en werd de Wet op de lijkbezorging van kracht. De Wet op de lijkbezorging (Wlb) is voor het laatst in 2018 gewijzigd. In deze wet is geregeld wat er na het overlijden met een lichaam van een overleden persoon moet gebeuren. Er is vastgelegd welke zorg de houder van de begraafplaats moet verlenen voor de lijkbezorging, welke procedures er doorlopen moeten worden na het overlijden, aan welke eisen een begraafplaats moet voldoen en wat er geregistreerd moet worden.

In artikel 28 van de Wet op de lijkbezorging staat omschreven hoe we omgaan in geval van kennelijke verwaarlozing van het onderhoud van een particulier graf. Hier staat omschreven wat we doen als de rechthebbende niet bekend is. Artikel 31 gaat in op het ruimen van graven. Tot slot zijn de volgende overgangsbepalingen relevant:

- Wlb, Artikel 83: De op het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet geldende gemeentelijke verordeningen tot heffing van rechten als bedoeld in de artikelen 20, 21, 29o en 30-35 van de Wet op de lijkbezorging (Wet van 10 april 1869, Stb. 65), worden geacht te zijn vastgesteld krachtens artikel 229 van de Gemeentewet (Stb. 1992, 96).
- Wlb, Artikel 84: Het recht op een eigen graf, verleend vóór het in werking treden van deze wet, wordt geacht een uitsluitend recht op een graf in de zin van artikel 28 te zijn.
- Wlb: Artikel 84a: Indien ten aanzien van een graf waarop voor 1 januari 2010 een uitsluitend recht is gevestigd, voor 1 januari 2025 een verklaring van verwaarlozing als bedoeld in artikel 28, vierde lid, is opgesteld, vervalt het recht, in afwijking van artikel 28, zesde lid,
 - a. met ingang van 1 januari 2030, mits op dat tijdstip dertig jaar is verstreken sinds de laatste begraafing in dat graf dan wel
 - b. op een later gelegen tijdstip waarop dertig jaar is verstreken sinds de laatste begraafing in dat graf.

In de wet “Tot vaststelling tot bepalingen betreffende het begraven van lijken, de begraafplaatsen en de begraafnisregten” en de Wet op de lijkbezorging wordt verwezen naar de gemeentelijke verordening.

2.3. Geschiedenis van de verordeningen van de gemeentelijke begraafplaatsen.

In de gemeente Nijkerk zijn in de periode 1828 - 1975 verschillende verordeningen afgesloten. De geschiedenis tot 2002 is opgenomen in bijlage 1. In deze tabel zijn ook relevante bepalingen omschreven over het grafrecht en onderhoud.

Tot 1999 waren de gemeente Nijkerk en de gemeente Hoevelaken nog twee aparte gemeenten. Dit betekent dat de begraafplaatsen ook ieder afzonderlijk een verordening hadden. In 1999 is de gemeente samengevoegd en in 2001 zijn afspraken belegd in één beheerverordening voor de begraafplaatsen. Deze verordening trad in werking op 1 januari 2002. Met het vaststellen van deze verordening vervielen de: “Beheersverordening begraafplaats 1999” vastgesteld door de raad van de gemeente Hoevelaken op 27 mei 1999 en de “Verordening tot regeling van het gebruik en het beheer van de algemene begraafplaatsen in de gemeente Nijkerk”, vastgesteld door de raad van de gemeente Nijkerk op 30 oktober 1975.

Relevante overgangsbepalingen zijn:

- De rechten en verplichtingen met betrekking tot eigen graven en urnenruimten die voortvloeien uit de ingevolge artikel 27 ingetrokken verordeningen, blijven in stand en worden geacht ingevolge deze verordening te zijn ontstaan.
- De rechten en verplichtingen met betrekking tot graven die zijn uitgegeven door de Nederlands hervormde gemeente te Hoevelaken blijven bestaan, doch bij wijziging van de rechthebbende gelden de bepalingen van deze verordening.

De laatste beheerverordening van de gemeente Nijkerk, “Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen Nijkerk” is in 2014 vastgesteld. De overgangsbepalingen aangaande de rechten en plichten met betrekking tot graven die zijn uitgegeven door de Nederlands hervormde gemeente te Hoevelaken zijn daar ook benoemd.

2.4. Afspraken over het onderhoud.

In de verordeningen die voor 1975 in werking waren staat omschreven dat het onderhoud van het graf door de rechthebbende wordt uitgevoerd. De oude verordeningen zijn inmiddels ingetrokken. Op dit moment is de Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen Nijkerk 2014 van kracht. In artikel 20, eerste lid staat vermeld dat het onderhoud van de begraafplaatsen door of vanwege de gemeente geschiedt, tegen betaling van het daarvoor verschuldigde recht.

Daarnaast kon de rechthebbende het onderhoud van het graf en monument tegen betaling door de gemeente laten uitvoeren. Een aantal rechthebbenden heeft gebruik gemaakt van deze optie. In de verordening en de overeenkomsten staat niets genoemd over het onderhoud van de algemene voorzieningen van de begraafplaats. In hoofdstuk twee, lid 2.5 en 2.6 van de Verordening op de heffing en invordering van lijkbezorgingsrechten 2021 is wel opgenomen dat “Voor het door of vanwege de gemeente onderhouden van graven en de begraafplaats welke voor 1 januari 2002 in Hoevelaken zijn uitgegeven, wordt geheven per grafruimte per jaar: ...”. Hieruit concluderen we dat (een gedeelte van) de rechthebbenden wel betalen voor het onderhoud van de algemene voorzieningen op de begraafplaats.

Overgangsbepalingen en oude afspraken begraafplaats Hoevelaken.

In de overgangsbepalingen van de Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen Nijkerk 2014 wordt verwezen naar afspraken die gemaakt zijn voor de graven die zijn uitgegeven door de Nederlands hervormde gemeente. In de Verordening op het beheer en het onderhoud van de algemene begraafplaats der gemeente Hoevelaken 1972, artikel 10, is vervolgens een verwijzing opgenomen naar de erfpachtovereenkomst.

In deze erfpachtovereenkomst is onder andere vastgelegd dat de erfpachter (in dit geval de gemeente) de begraafplaats behoorlijk en naar de eisen des tijds moet onderhouden en daar nodige voorschriften kan uitvaardigen in overeenstemming met de wettelijke voorschriften. Artikel 9 van deze overeenkomst staat vervolgens een bepaling opgenomen over het onderhoud van een deugdelijke afscheiding en onderhoud aan bestaande beplantingen langs de grenzen. In artikel 10 van de erfpachtovereenkomst staat vermeld dat de rechten en kosten, hoe ook genaamd, voor rekening komen van de erfpachter. Kijken we vervolgens in de verordening, dan lezen we vooral dat afspraken over het onderhoud gaan over het onderhoud van de graven en grafmonumenten. Dat betekent dat de gemeente de andere werkzaamheden uitvoert.

2.5. Beschouwing.

In het kader van rechtsgelijkheid willen we de rechthebbenden die op dit moment nog niets betalen voor het onderhoud van de algemene voorzieningen van de begraafplaatsen verplichten om wel hiervoor te betalen. Op basis van afspraken die in verordeningen zijn vastgelegd en onze administratie gaan we ervanuit dat dit 1.175 rechthebbenden zijn.

Bij dit aantal hebben we rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Een aantal rechthebbenden betaalt op dit moment mee aan het onderhoud van de algemene voorzieningen, of hebben hier op basis van oude afspraken al voor betaald.
- Een aantal rechthebbenden wil het recht opzeggen of er zijn geen rechthebbenden meer bekend.

3. Juridische haalbaarheid

Het is volgens ons juridisch haalbaar om rechthebbenden die nu nog niets betalen voor het onderhoud van algemene voorzieningen van de begraafplaatsen alsnog te verplichten om mee te betalen. Bijvoorbeeld heeft de Hoge raad zich in een uitspraak van 28 februari 2003 (vindplaats: ECLI:NL:2003:AF5108) expliciet uitgesproken over de rechtmatigheid om alsnog een vergoeding voor de kosten van onderhoud van algemene voorzieningen te vragen, terwijl daar bij het ontstaan van het grafrecht niets over was afgesproken. De verwijzen naar relevante rechtspraak staat verwoord in kader 2.

Kader 2: jurisprudentie.

Uitspraak van 28 februari 2003 (vindplaats: ECLI:NL:2003:AF5108)

Rechtsoverweging 3.2: Voorts herhaalt belanghebbende in cassatie zijn stelling dat hij ervan kon uitgaan dat geen grafrecht zou worden geheven ter zake van het algemene onderhoud van de begraafplaats. Die stelling, die een beroep op het rechtszekerheidsbeginsel inhoudt, faalt echter. De omstandigheid dat hier sprake is van een duurzame rechtsbetrekking, die door de rechthebbende feitelijk niet kan worden beëindigd, rechtvaardigt behoudens hier niet gebleken bijzondere omstandigheden niet de verwachting dat het grafrecht gedurende de looptijd niet ter zake van andere kosten zal worden geheven dan de kosten ter zake waarvan het bij de aanvang van de rechtsbetrekking volgens de toen geldende verordening kon worden geheven.

Uitspraak van de rechtbank Alkmaar van 17 december 2009 (vindplaats ECLI:NL:RBALK:2009:BL2173)

Rechtsoverweging 9: De rechtbank ziet in hetgeen eiseres in beroep heeft aangevoerd geen grond voor het oordeel dat verweerder deze aanslagen niet mocht opleggen. Weliswaar heeft eiseres er terecht op gewezen dat op het moment dat het grafrecht werd gevestigd op grond van de Verordening 1939 geen onderhoudskosten aan dat recht waren verbonden, maar naar het oordeel van de rechtbank kon eiseres aan die omstandigheid niet het gerechtvaardigde vertrouwen ontnemen dat ook in de toekomst nimmer onderhoudskosten in rekening zouden worden gebracht.

De rechtbank wijst daartoe in de eerste plaats naar de in de akte opgenomen voorwaarde 1, waarin is vermeld dat op de grafruimte van toepassing zijn de verordeningen en besluiten betrekking hebbende op de algemene begraafplaats van [plaatsnaam] welke zijn of zullen worden vastgesteld.

In de tweede plaats wijst de rechtbank op het arrest van de Hoge Raad van 28 februari 2003 (gepubliceerd op www.rechtspraak.nl onder LJ-Nummer AF5108). Daarin is overwogen dat de omstandigheid dat bij een grafrecht sprake is van een duurzame rechtsbetrekking, die door de rechthebbende feitelijk niet kan worden beëindigd, behoudens [hier niet gebleken] bijzondere omstandigheden niet de verwachting rechtvaardigt dat het grafrecht gedurende de looptijd niet ter zake van andere kosten zal worden geheven dan de kosten ter zake waarvan het bij de aanvang van de rechtsbetrekking volgens de toen geldende verordening kon worden geheven. Voor zover eiseres met haar betoog dat zij ervan kon uitgaan dat geen kosten zouden worden geheven ter zake van het onderhoud een beroep op het rechtszekerheidsbeginsel heeft gedaan, faalt dit betoog.

Verder leidt de rechtbank uit de arresten van de Hoge Raad van 7 mei 1997 en 26 juni 1986 (gepubliceerd op www.rechtspraak.nl onder LJ-Nummers AA2075 respectievelijk AX1381) af dat ook een verhoging van de tarieven gedurende de looptijd van een grafrecht niet in strijd met het rechtszekerheidsbeginsel wordt geacht.

We zijn ons ervan bewust dat bij een afweging, naast juridische haalbaarheid ook andere factoren een rol spelen. Denk daarbij aan emoties van de rechthebbenden. Een zorgvuldig proces met rechthebbenden is daarom voor de gemeente een belangrijke randvoorwaarde. In het volgende hoofdstuk gaan we verder in op dit proces en de financiële haalbaarheid van het voorstel.

4. Proces en financiële haalbaarheid

We begrijpen dat het herdenken van onze dierbaren een persoonlijke en emotionele aangelegenheid kan zijn. Daarom vinden we een persoonlijk contact met rechthebbenden belangrijk. Dit betekent dat we het proces zorgvuldig en met aandacht aanpakken.

4.1. Aandacht voor de persoonlijke situatie centraal.

Dit doen we door in eerste plaats contact te zoeken met de rechthebbenden en we gaan met hen in gesprek. We leggen uit wat de situatie is, waarom we dit doen, en bespreken onder andere voorwaarden en mogelijkheden voor betaling. We denken mee in mogelijkheden. Bijvoorbeeld in situaties waar rechthebbenden meerdere grafrechten voor onbepaalde tijd hebben afgesloten. Willen rechthebbenden het grafrecht opzeggen, dan helpen we hen om dit op een passende manier te regelen.

In onze aanpak staat zorgvuldigheid voorop. Dit betekent dat we meedenken in de individuele situatie om zo te komen tot generieke afspraken. Voor het invoeren van dit beleid doorlopen we een aantal processtappen. We nemen de tijd voor een zorgvuldige voorbereiding. Dit betekent dat we voor de stappen één tot en met zes ongeveer 1 tot 1,5 jaar reserveren. Het proces is weergegeven in figuur 1.

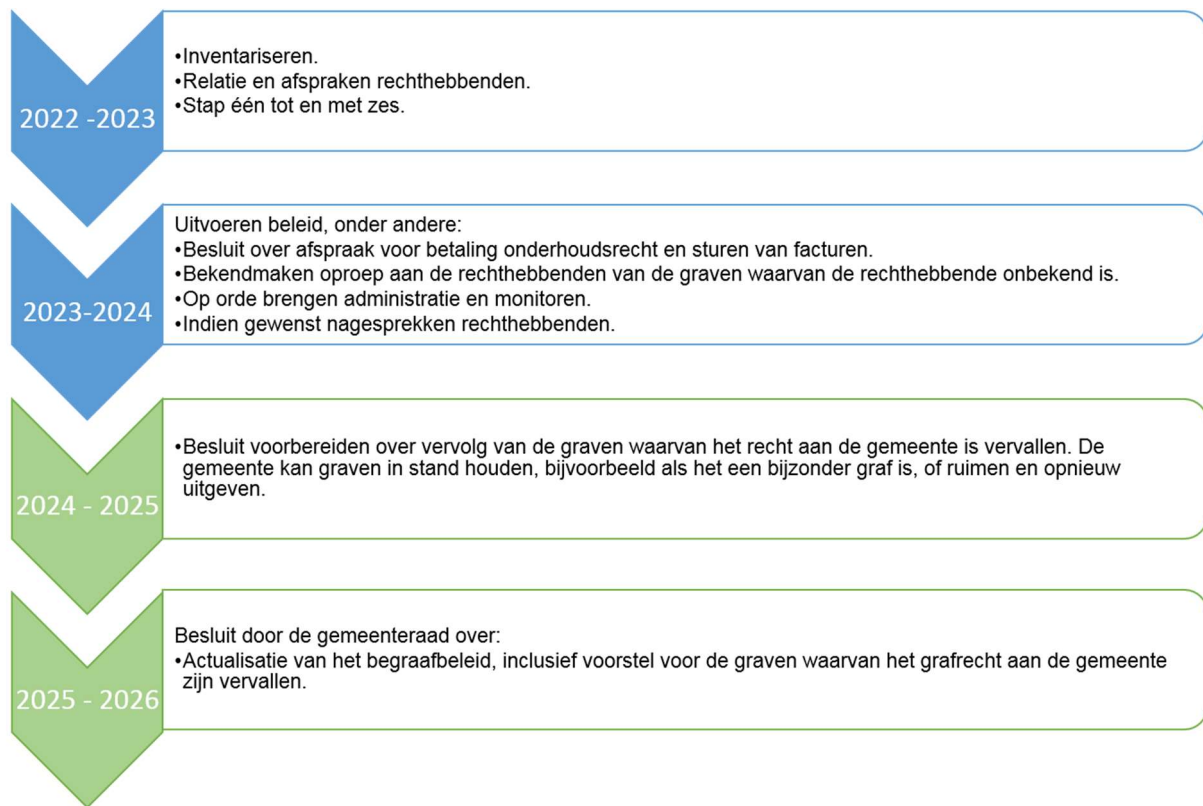

Figuur 1: processtappen.

Het proces is opgedeeld in twee perioden. Elke periode sluit af met een besluit dat wordt genomen door de gemeenteraad:

1. 2022 - 2024: Op de begraafplaats in Hoevelaken zijn in het verleden afspraken gemaakt. Deze inventariseren we en brengen in beeld om welke graven het gaat. We nemen tijd voor het voorbereiden van de afspraken en gaan in gesprek met rechthebbenden. Deze fase sluit af met een besluit over afspraak voor betaling onderhoudsrecht.
2. 2024 - 2026: Deze fase richt op verdere vervolgstappen. Deze fase sluit af met een besluit over het geactualiseerde begraafbeleid, inclusief voorstel voor de graven waarvan het grafrecht aan de gemeente zijn vervallen.

In figuur 2 geven we inzicht in de activiteiten die we in deze perioden uitvoeren.

Figuur 2: activiteiten en tijdindicatie.

4.2. Financiële haalbaarheid.

Het is volgens ons financieel haalbaar om rechthebbenden die nu nog niets betalen voor het onderhoud van algemene voorzieningen van de begraafplaatsen alsnog te verplichten om mee te betalen. Het aantal rechthebbenden en onze aanpak vormen de basis voor het inschatten van deze financiële haalbaarheid.

Inkomsten

Bij het in beeld brengen van de inkomsten gaan we op dit moment uit van twee scenario's. De opbrengsten van deze twee scenario's zijn weergegeven in tabel 1. In het eerste scenario betalen rechthebbenden 100% van het tarief dat geldt voor onderhoudsrecht van 10 jaar. In het tweede scenario rekenen voor de eerste 10 jaar een overgangstarief. Dat betekent dat we een eenmalige korting geven van 25%. We hanteren hiervoor het tarief dat in dat jaar geldt. In dit plan zijn we uitgegaan van het geschatte tarief van 2024.

Voor de eerste termijn van 10 jaar houdt de gemeente rekening met extra inkomsten van € 630.000. Deze inkomsten zijn onder voorbehoud. De hoogte van deze inkomsten is afhankelijk van twee aspecten: (1) het aantal rechthebbenden dat een onderhoudsrecht afneemt, en (2) de afspraak die we met de rechthebbenden maken. In de berekening gaan we ervan uit dat een gedeelte van de rechthebbenden het grafrecht opzegt en er graven zijn waarvan de rechthebbende onbekend is. Op basis daarvan verwacht de gemeente dat 1.175

rechthebbenden het onderhoudsrecht betalen. De gemeente stelt voor om met deze rechthebbenden een onderhoudstermijn van 10 jaar af te spreken. Rechthebbenden kunnen het onderhoudsrecht, tegen betaling, steeds na 10 jaar verlengen. Bij verlenging ontvangt de gemeente opnieuw inkomsten. De hoogte van deze inkomsten is afhankelijk van het aantal rechthebbenden dat het onderhoudsrecht na een termijn van 10 jaar verlengt.

We reserveren deze extra inkomsten ten behoeve van de begraafplaatsen en zetten deze in als egalisereserve om resterend dekkingstekort op te vangen (zie ook tabel 8). In 2026 evalueert de gemeente de exploitatiebegroting opnieuw en doet de gemeente een voorstel voor de periode tot 2031 met doorkijk naar 2036.

Tabel 1: inkomsten scenario's.

	Scenario 1	Scenario 2
Tarief	€ 611,90	€ 458,90
Aantal	1.175	1.175
Inkomsten onderhoudsrecht	€ 720.000	€ 540.000

De uitgaven

We begrijpen dat het herdenken van onze dierbaren een persoonlijke en emotionele aangelegenheid kan zijn, en deze extra kosten niet zijn voorzien. Om deze reden vinden we zorgvuldigheid en aandacht voor persoonlijke situatie belangrijk. We stellen jaarlijks € 25.000 beschikbaar voor het voorbereiden van het proces. We verwachten dat we deze voorbereiding in 2024 afronden. Daarnaast stellen we eenmalig € 25.000 beschikbaar voor het oprichten van een gedenkmonument.

Tabel 2: uitgaven.

	Bedrag excl. BTW
Vorbereiden proces met rechthebbenden.	€ 25.000
Jaarlijks, periode 2022 – 2027.	
Gedenkmonument.	€ 25.000
Eenmalige investering.	
Totaal uitgaven	jaarlijks €25.000, eenmalig € 25.000
Totaal inkomsten (gemiddeld)	€ 630.000

4.3. Afweging.

Op basis van het voorgaande is ons voorstel om rechthebbenden die op dit moment nog niets betalen voor het onderhoud van de algemene voorzieningen van de begraafplaatsen te verplichten om alsnog mee te betalen haalbaar. We stellen voor om dit voorstel uit te voeren. Redenen zijn:

- Rechtsgelijkheid.
- Kostendekking. De extra inkomsten kunnen ingezet worden ten behoeve van de begraafplaats.
- Bijdrage aan een toekomstbestendige en verzorgde begraafplaats (hoog tot zeer verzorgend onderhoudsniveau).

5. Stel dat..., en dan?

We merken dat dit onderwerp veel vragen en onzekerheden oproept. In kader 3 beantwoorden we een aantal van deze vragen.

Kader 3: antwoord op veel gestelde vragen.

Zet de gemeente het grafrecht van onbepaalde tijd om naar grafrecht voor bepaalde termijn?

Nee, dit is niet onze bedoeling. We verplichten de rechthebbenden alleen om mee te betalen aan het onderhoud van de algemene voorzieningen van de begraafplaats. Dit betekent dat we met deze rechthebbenden voor een bepaalde termijn een onderhoudsrecht afsluiten. De rechthebbende kan na dit termijn het onderhoudsrecht steeds verlengen.

Wanneer gaat deze afspraak dan in?

Op basis van de planning zoals genoemd in hoofdstuk 3 stellen we voor om de afspraak per 1 januari 2024 in te laten gaan.

Ik lees dat de gemeente rechthebbenden een brief stuurt. Wat gebeurt er als er geen rechthebbende meer bekend is?

De kans is aanwezig dat de rechthebbende van een graf dat voor onbepaalde tijd is afgesloten onbekend of overleden is. De gemeente schrijft rechthebbenden aan op het adres dat bij de gemeente bekend is. Reageert deze niet binnen drie maanden na de verzenddatum van de brief dan maakt de gemeente de mededeling bekend. Dit doen we onder andere bij het graf en op het informatiebord bij de ingang van de begraafplaats. Dit doen we voor een periode van een jaar. Als niemand zich meldt dan vervalt het graf aan de gemeente.

Heeft de rechthebbende een BurgerServiceNummer opgegeven, dan kan de gemeente deze via de BasisRegistratiePersonen (BRP) koppelen aan het register van de begraafplaats. De gemeente heeft echter geen plicht meer om de BRP te (doen) raadplegen. Zie ook model-beheerverordening begraafplaatsen, VNG 2 februari 2010. De rechthebbende is zelf verantwoordelijk voor het doorgeven van juiste naam- en adresgegevens.

Het grafrecht is toch afgesloten voor een onbepaalde tijd. Hoe kan een grafrecht dan vervallen?

Bij een grafrecht dat voor onbepaalde tijd is afgesloten kunnen er omstandigheden zijn waardoor deze vervallen. De voorwaarden moeten zijn vastgelegd ten tijde van de uitgifte, bijvoorbeeld in de voorwaarden uit de verordening of in een grafakte. Daarin is opgenomen dat het grafrecht met onbepaalde tijd komt te vervallen als:

- De rechthebbende toestemming geeft en het recht wordt opgezegd. Het recht komt te vervallen op een overeengekomen datum.
- Grafrechten niet worden / zijn betaald. We hanteren de afspraak dat het recht vervalt indien de betaling van het recht niet binnen 6 maanden na aanvang van de gestelde termijn is voldaan, en/of andere (financiële) verplichtingen betreffende het graf, urnenruimte, herdenkingsplaats of de begraafplaatsen niet zijn voldaan binnen de gestelde termijnen.

- Niet in onderhoud wordt voorzien.
- De begraafplaats wordt gesloten.
- Het recht niet tijdig is overgeschreven, bijvoorbeeld in het geval van overlijden van de rechthebbende.

Stel het recht vervalt aan de gemeente. En dan?

De gemeente kan deze graven vervolgens in stand houden, bijvoorbeeld als het een bijzonder graf is, of ruimen en opnieuw uitgeven. Bij het vaststellen van het nieuwe beleidsplan (in 2026) besluiten we voor welk scenario we kiezen. In de periode voor 2026 bereiden we dit verder voor. Dit betekent onder andere dat we samen met belanghebbenden zoals stichting Oud Nijkerk en Commissie Ruimtelijke Kwaliteit beoordelen welke graven van bijzondere waarde zijn. Deze werken we, inclusief een financieringsvoorstel, uit in een beheerplan. Andere graven ruimen we en geven we opnieuw uit.

Wat gebeurt er als een graf wordt geruimd?

Als het grafrecht verloopt of een rechthebbende afstand heeft gedaan van een graf kan het graf geruimd worden. Dit betekent dat de gemeente of de rechthebbende het monument en grafbedekking verwijdt. Vervolgens maakt de gemeente het graf leeg, zodat er weer plek is voor een nieuwe kist. Zijn er nog stoffelijke resten in het graf aanwezig? Dan worden deze op de begraafplaats in het verzamelgraf begraven. De rechthebbende mag deze (op eigen kosten) ook opnieuw begraven, of cremen.

Hoe zit het als een graf een bijzondere status krijgt?

Deze graven behouden we en worden door de gemeente onderhouden. Hoe dit eruit ziet is op dit moment nog niet uitgewerkt. Samen met betrokkenen, zoals Commissie Ruimtelijke Kwaliteit en stichting Oud Nijkerk, werken we aan het opstellen van een (beheer)plan en voorwaarden.

Mag de gemeente zomaar aanvullende voorwaarden stellen en hoe zit het met de financiële haalbaarheid van het voorstel?

Ja dat mag. Het onderhoudsrecht dat de gemeente oplegt is een heffing. Dergelijke heffing mag worden opgelegd, ook als dit eerder niet bestond.

Bijlage 1: Archief verordeningen

NIJKERK			
Periode	Graftermijn	Onderhoud	Overige relevante afspraken
Voor 1869	Onleesbaar – handgeschreven.	Onleesbaar – handgeschreven.	
20 oktober 1869 13 juli 1906	Geen.	Ieder eigenaar van eene grafruimte is verplicht daarop te doen plaatsen en in goeden staat te onderhoud een handsteen paaltje, voorzien van legger naar aanwijzing van den opzichter der begraafplaats.	
13 juli 1906 15 september 1954	Artikel 3. Het uitsluitend recht om in een bepaald graf te doen begraven wordt voor onbepaalde tijd of zoo lang de begraafplaats niet volgens artikel 24 der wet van 10 april 1869 gesloten wordt verklaard, op daartoe door burgemeester en wethouders aangewezen of nader aan te wijzen gedeelten van de gemeentebegraafplaats, na gedane aanvraag, door burgemeester en wethouders schriftelijk verleend ter grootte en tegen betaling van het recht bij de verordening op de heffing van het begrafenisrecht omschreven.	Artikel 5 De eigenaars van graven, bedoeld in het eerste lid en zij die ingevolge het tweede lid gedenktekenen op graven hebben gesteld, zijn verplicht de gestichte, aangelegde, geplante of geplaatste voorwerpen behoorlijk te onderhouden. Achten Burgenmeester en Wethouders dat aan dezen onderhoudsplicht niet behoorlijk wordt voldaan, dan zijn zij bevoegd die voorwerpen te herstellen ten koste der onderhoudsplichtigen of we deze te doen opruimen.	Artikel 4. Het recht, bedoeld in artikel 3, kan worden overgedragen. Van elke overdracht geschiedt kennisgeving aan Burgemeester en Wethouders, zoowel door de partij, die van haar recht afstand doet, als door de partij die het recht verkrijgt.
15 september 1954 1 januari 1959	Artikel 17 Dit recht wordt door burgemeester en wethouders verleend voor onbepaalde tijd of voor de tijd van twintig achtereenvolgende jaren, onder de in de akte van uitgifte te stellen voorwaarden.	Artikel 20 De eigenaren van graven, alsmede zij, die op algemene graven voorwerpen, als bedoeld in artikel 19, hebben aangebracht, zijn verplicht deze behoorlijk te onderhouden of te doen onderhouden, alsmede die zich in gebrekkige toestand bevinden te herstellen of te doen herstellen. Artikel 21 het onderhoud van eigen graven, alsmede het onderhoud van voorwerpen als bedoeld in artikel 19 kan aan de gemeente worden overgedragen tegen betaling van de daarvoor	Artikel 18. Bij overlijden van de rechthebbenden zijn zijn erfgenamen verplicht binnen één jaar, na ontvangst van een desbetreffende aanschrijving van burgemeester en wethouders, bij dit college een schriftelijk verzoek om overschrijving van het graf ten name van één der verwanten van de overledene in te dienen. Mocht binnen de in lid 2 genoemde termijn geen schriftelijk verzoek om

		verschuldigde rechten. Het daartoe strekkende verzoek moet ingediend worden bij burgemeester en wethouders.	overschrijving zijn ingekomen, dan is het recht van eigen graf vervallen.
1 januari 1959 oktober 1975	Artikel 13 Dit recht wordt door burgemeester en wethouders verleend voor onbepaalde tijd of voor de tijd van twintig achtereenvolgende jaren, onder de in de akte van uitgifte te stellen voorwaarden.	Artikel 15 De eigenaren van graven, alsmede zij, die op algemene graven voorwerpen, of beplantingen als bedoeld in artikel 147 van de APV der gemeente Nijkerk, hebben aangebracht zijn verplicht: a. deze voorwerpen c.q. beplanting behoorlijk te onderhouden c.q. te doen onderhouden; b. deze voorwerpen, indien zij in een gebrekkige toestand verkeren, te herstellen c.q. te doen herstellen. Artikel 16 het onderhoud van eigen graven, alsmede het onderhoud van voorwerpen als bedoeld in artikel 147 van de APV der gemeente Nijkerk, kan aan de gemeente worden overgedragen tegen betaling van de daarvoor ingevolge van Verordening Begraafrechten verschuldigde rechten. Het daartoe strekkende verzoek moet worden ingediend bij burgemeester en wethouders.	Artikel 14 Bij overlijden van de rechthebbende zijn zijn erfgenamen verplicht binnen één jaar, na ontvangst van de desbetreffende aanschrijving van burgemeester en wethouders, bij dit kollege een schriftelijk verzoek om overschrijving van het graf ten name van één der verwanten van de overledene in te dienen. Mocht binnen de in lid 2 genoemde termijn geen schriftelijk verzoek om overschrijving zijn binnengekomen, dan is het recht van eigen graf op de dag van de geslotenverklaring van de begraafplaats vervallen. Artikel 18 Eigen graven worden uitsluitend geruimd indien én de eigenaar daarom verzoekt én 15 jaren zijn verstreken sedert de laatste begraafplaats daarin plaats vond, en dan tegen betaling van de daarvoor ingevolge van Verordening Begraafrechten verschuldigde rechten.
oktober 1975	Artikel 4 Grafruimten bedoeld in artikel 3, onder 1, geven aan rechthebbende het uitsluitend recht tot begraven voor vijftig jaar. Deze termijn kan telkens op daartoe strekkend verzoek met vijftig jaar worden verlengd, doch niet langer dan tot op het tijdstip van sluiting van de algemene begraafplaats.	Artikel 22 Het onderhoud der graven geschiedt door of vanwege de gemeente.	Artikel 9 na overlijden van de rechthebbende op eigen graf als bedoeld in artikel 4 kan na daartoe strekkende aanschrijving van burgemeester en wethouders op schriftelijk verzoek van erfgenamen overschrijving van de grafruimte ten name van één hunner, in het

			verzoekschrift nader aangewezen, plaats hebben, voor zover dit verzoek wordt gedaan binnen 1 jaar na de datum van verzending van de aanschrijving voornoemd. Indien het verzoek tot overschrijving niet binnen de in het eerste lid genoemde termijn is gedaan, vervalt het recht en komt de grafruimte wederom ter beschikking van de gemeente, behoudens het bepaalde in het vierde lid.
--	--	--	--

HOEVELAKEN			
Periode	Graftermijn	Onderhoud	Overige relevante afspraken
Voor 1972	Onbekend	Onbekend	Onbekend
1971 Erfpacht overeenkomst.		De erfpachter zal in erfpacht uitgegeven grond, welke reeds door de grondeigenaar werd gebruikt als Hervormde begraafplaats, als algemene begraafplaats gebruiken in stand moeten houden; de erfpachter zal de begraafplaats behoorlijk en naar de eisen des tijds moeten onderhouden en zal daartoe de nodige voorschriften kunnen uitvaardigen in overeenstemming met de wettelijke voorschriften; hij zal de bestaande graven en de daarop aangebrachte monumenten behoorlijk moeten onderhouden en daaraan de gebruikelijke reparaties moeten (laten) verrichten, zoals de grondeigenaar gebruikelijk was te doen;	Alle rechten en kosten dezer akte en die welke tot eniger tijd daaruit mochten voortvloeien, hoe ook genaamd, komen voor rekening van de erfpachter.

		Hij zal met name bijzondere zorg besteden aan die graven, waarvan door de belanghebbenden het onderhoud was afgekocht en welke in de administratie van de grondeigenaar bekend zijn onder letter A *****. Het onderhoud van de thans bestaande grafmonumenten, het welk thans ten laste van de grondeigenaar komt – en in elk geval bestaande uit het bijschuren van stenen, het bijwerken van letters en het waar nodig voorzien van kiezel – wordt door de erfpachter volledig van de grondeigenaar overgenomen, onder volledige vrijwaring jegens de grondeigenaar voor alle aanmaningen en eventuele aanspraken van de zijde van de daarop rechthebbenden of daarbij belanghebbenden. Het onderhoud van de graven zal voortduren voor de tijd gedurende welke de begraafplaats niet is gesloten en voor de graven waarvan het onderhoud werd afgekocht nog gedurende dertig jaren daarna. De erfpachter zal de begraafplaats op behoorlijke wijze gescheiden houden van de openbare weg en aangrenzende eigendommen hetzij van de grondeigenaar, hetzij van derden en de bestaande beplantingen langs de grenzen behoorlijk onderhouden en in stand houden en waar nodig door een deugdelijk nieuwe beplanting vervangen, zodat het besloten karakter van de begraafplaats gehandhaafd blijft....	
--	--	---	--

1 september 1972 – oktober 1976	Artikel 2 De in artikel 1 bedoelde graven kunnen zijn: a. graven, uitgegeven voor een termijn van 30 jaar b. graven, uitgegeven voor een termijn van 10 jaar.	Artikel 8 Het onderhouden en schoonhouden van grafruimten, voorwerpen, gedenktekenen e.d. geschiedt door of vanwege de gemeente. Artikel 9 Onder het onderhouden en schoonhouden van grafruimten, voorwerpen, gedenktekenen e.d. wordt verstaan het voldoende maaien van het gras en het eenmaal of ten hoogste twee maal per jaar afboenen en/ of schuren van de grafstenen. De rechthebbenden die de door de Ned. Herv. Gemeente te Hoevelaken uitgegeven eigen graven zelf onderhouden mogen zulks tot een nader door burgemeester en wethouders te bepalen tijdstip blijven doen, doch uiterlijk tot 10 jaar na het tijdstip waarop deze verordening in werking is getreden. De rechthebbenden worden tot het in het 1^e lid bedoelde tijdstip in de gelegenheid gesteld het onderhoud af te kopen of te kiezen voor het systeem van jaarlijkse betaling der onderhoudskosten.	Artikel 3. In geval van overlijden van de rechthebbende worden zijn erfgenamen als rechthebbenden erkend tot zolang er een overschrijving heeft plaats gehad, welk overschrijving binnen twee jaar na het overlijden moet zijn aangevraagd. Wordt de overschrijving niet binnen deze termijn aangevraagd, dan zal het recht van begraven in de grafruimte ophouden te gelden en deze ruimte met alle toebehoren aan de gemeente vervallen, zonder dat de gemeente tot enige vergoeding verplicht is. In de bijlage is een advies bijgevoegd dat betrekking heeft op rechthebbenden die niet hebben gereageerd. Het gaat om 136 graven waarvan niet na te gaan is wie de rechthebbenden zijn. Artikel 10 Het onderhoud van de op het tijdstip van overname der begraafplaats bestaande graven dient te geschieden conform de bepalingen vermeld in de met de ned. Hervormde gemeente te hoevelaken bij raadsbesluit van 19 augustus 1971 aangegane erfpacht overeenkomst.
---	--	--	---

